

Kenniseconomie

Erste acte: Op de basisschool De Carrousel zijn de leesboekjes ouder dan de oudste leerling. De beduimelde boekjes hebben menige spellingsstrijd en dito verandering overleefd en staan nog steeds fier in de zelf-getimmerde boekenkast. Op het Coornhert Gymnasium krijgt Gym 3 dit jaar geen economieles, ondanks dat dit wel op het programma staat. De noodzakelijke docent is niet te vinden en ouders hebben het alom beproefde concept van thuisonderwijs maar weer van stal gehaald. Het zijn maar twee incidenten.

Tweede acte: Volgens de OESO doet Nederland het goed. In de afgelopen tien jaar is het aantal afgestudeerden bij een HBO of universiteit gestegen van 20 procent naar 24 procent. Ook het aantal afgestudeerden met een middelbare schooldiploma is gestegen van 37 procent naar 42 procent. Mooie cijfers, maar een kleine rekensom leert echter ook dat in 2002 een derde van de Nederlandse bevolking de middelbare school nooit heeft afgemaakt.

Derde acte: Op 25 januari j.l. werd het rapport 'Tussen wens en werkelijkheid: carrièreperspectieven van jonge onderzoekers' gepresenteerd aan Minister van der Hoeven. In het rapport, uitgevoerd in opdracht van Promovendi Netwerk Nederland en Landelijk Postdoc Platform, geven de jonge onderzoekers aan bezorgd te zijn over hun carrièreperspectief. De meerderheid wil graag aan een Nederlandse universiteit blijven werken, ook al omdat de werkervaring voor een baan in het bedrijfsleven of bij de overheid ontbreekt. Indien nodig, wil driekwart van de ondervraagden ook wel naar het buitenland, als daar wel mogelijkheden zijn.

Vierde acte: Het kabinet zet fors in op de kenniseconomie. Eind 2003 was al besloten 800 miljoen euro te investeren in de Nederlandse kenniseconomie, om daarmee tegemoet te komen aan de ambities van de EU om in 2010 de meest concurrerende en dynamische kenniseconomie ter wereld te zijn. De subsidies moeten ook een impuls geven aan thema's zoals duurzame energie, gezondheidszorg en ruimtegebruik.

Intermezzo: De Nederlandse strategie om in te zetten op de kenniseconomie is begrijpelijk vanuit een concurrentieperspectief: met lagelonenlanden valt niet op prijs te concurreren dus moeten we andere bronnen aanspreken. Een sterkere kenniseconomie vereist dat het bedrijfsleven aansluiting zoekt bij kennisinstellingen (of andersom) voor de verbreding, verspreiding en benutting van kennis. Uiteraard kan de overheid hierbij een rol spelen door ondernemerschap te stimuleren, marktwerking te introduceren of 800 miljoen euro te done- ren. Al met al een heel complex geheel. Metcalfe en Ramlogan (2005) spreken in dit verband van een complex adaptief raamwerk, om aan te geven dat de dynamiek belangrijker is dan een strategie uit nood geboren. Hierin is het cruciaal om in te zien dat het niet (alleen) gaat om kennis, maar om gedeeld begrip van die kennis, met name in economische activiteiten. En daarmee, zoals Metcalfe en Ramlogan beargumenteren, is de voorspelbaarheid van een economie aangedreven door kennis gerelateerd aan de verspreiding van de gedeelde kennis.

Finale: De Nederlandse economie zal zich in de komende jaren moeten meten met landen die het komende decenium het economische toneel gaan inrichten. China, India, en Brazilië zijn slechts de voorhoede van de landen die in de internationale concurrentie de 'natuurlijke' bronnen zullen uitbuiten en die nu reeds de agenda's van de WTO en andere internationale fora bepalen. Het Nederlandse productiepotentieel zal zich schoorvoetend moeten losmaken van agrarische en industriële producten, en zich moeten voegen in de rij van landen die hun heil zoeken in de kenniseconomie. Het is geheel terecht dat wetenschap en bedrijfsleven samen vleien op het innovatie-bed, want alleen dan leidt uitvinding tot innovatie. Althans, in theorie.

Want in de praktijk wordt ons primaire en secundaire onderwijs al jaren verwaarloosd en haalt één op de drie Nederlanders zijn middelbare schooldiploma niet. Op de basisscholen worden kinderen naar huis gestuurd omdat er geen leerkrachten zijn. Op de middelbare scholen zetten leerkrachten hun eigen ghetto-blasters in voor het talenonderwijs, omdat de voorzieningen van school allang niet meer toereikend zijn. De uitstroom van leerlingen van de middelbare school is zodanig, dat ze hun eigen falen op de universiteit aanklagen, zoals onlangs bij wiskundestudenten het geval was. Dit zijn dezelfde mensen die over tien tot vijftien jaar de kenniseconomie gaan dragen maar in de gedeelde kennis onbedeeld zijn. Ook worden in de praktijk onze jonge onderzoekers op de universiteiten ingezet voor het onderzoek op korte termijn maar wordt ze een perspectief in Nederland onthouden, met de mogelijkheid dat ze uitwijken naar het buitenland.

Wie de jeugd heeft, heeft de toekomst. ■

Albert Jolink

Literatuur

- R. Hoffius en S. Surachno (2006) 'Tussen wens en werkelijkheid: carrièreperspectieven van jonge onderzoekers', Leiden: Reseach voor Beleid.
 J.S. Metcalfe en R. Ramlogan (2005) Limits to the economy of knowledge and the knowledge of the economy, *Futures*, (37), 655-674.
 OESO (2004), Education at a glance 2004, Paris.

